

WERELDWIJZER

FINLAND

HENK FILIPPO

INHOUD

Inleiding	9	PRAKTISCHE INFORMATIE	51
		Voor de reis	51
		Nuttige adressen	51
		Reisdocumenten/Douane	52
		Vervoer naar Finland	53
		Tijdens de reis	56
		Openbaar vervoer in	
		Finland	56
		Accommodatie	58
		Wandelen en trektochten	60
		Fietsen en mountainbiken	62
		Golf	64
		Watersporten: kajakken,	
		kanoën, raften, zeilen	
		en surfen	64
		Paardrijden	65
		Sportklimmen en	
		ijsklimmen	65
		Vissen	66
		Wintersport	66
		Van A tot Z	71
		Alarmnummers	71
		Brandstof	71
		Elektriciteit	71
		Eten en drinken	71
		Feestdagen	72
		Festivals en evenementen	72
		Geld (valuta/creditcards/	
		banken)	73
		Gezondheid	73
		Gevaren	73
		Internet	73
		Kaarten en boeken	74
		Kleding	74
		Literatuur	74
		Muggen	75
		Musea	75
		Openingstijden	76
		Parkeren	76
		Restaurants	76
		Souvenirs	76
ACHTERGRONDEN	17		
Landschap en Geologie	17		
187.888 meren	17		
Gesteenten en IJstijden	17		
Sporen van de gletsjers	18		
Finland groeit!	20		
Klimaat	21		
Middernachtzon	21		
Ruska	21		
Poolnacht	21		
Noorderlicht	22		
Flora en fauna	22		
Ecosystemen	22		
Dieren	25		
Nationale parken	29		
Geschiedenis	34		
Prehistorie	34		
'Fenni' en Vikingen	35		
Zweedse overheersing	36		
Groothertogdom van			
Rusland	37		
Onafhankelijkheid	37		
Tweede Wereldoorlog	37		
Moderne geschiedenis	39		
Bevolking	39		
Taal	39		
Vrije tijd en het buitenleven	40		
Wonen	40		
Finnen in Nederland	42		
Saami, volk van de zon			
en de wind	42		
Kunst	45		
Beeldende kunst	45		
Saami kunst en			
handvaardigheid	48		
Architectuur	48		
Muziek	50		
Literatuur	50		

Telefoneren	77	Noord-Savo	202
Tijdsverschil	78	Noord-Karelië	211
Uitgaan	78		
Weerbericht	78	Midden-Finland	222
Wegen en verkeersregels	78	Highlights	221
Zwemmen	79	Aanbevolen autoroutes	221
		Oulu	224
		De Teerroute van Oulu naar	
		Kajaani	230
BEZIENSWAARDIGHEDEN	81	Langs de Russische grens	
Helsinki	81	naar Kuusamo	238
Highlights	82	Koillismaa, Kuusamo en	
Geschiedenis	82	Oulanka	239
Helsinki verkennen	84		
Helsinki's		Lapland (Lappi)	248
bezienswaardigheden	88	Highlights	249
De omgeving van		Aanbevolen autoroutes	250
Helsinki	102	Rovaniemi en	
		Oost-Lapland	252
Zuid-Finland	108	Westelijk Lapland	267
Highlights	109	Noordoost-Lapland	281
Aanbevolen autoroutes	109		
De zuidkust, westelijk van		Finse woorden, begrippen	
Helsinki	112	en uitdrukkingen	295
De zuidkust, oostelijk van		Register	298
Helsinki	116		
Häme	125		
		SPECIALE ONDERWERPEN	
West-Finland	134	Het Noorderlicht	22
Aanbevolen autoroutes	134	Bessen in alle smaken	24
Tampere	134	Allemansrecht	31
Highlights	135	Sauna	41
De omgeving van Tampere	145	Alvar Aalto	49
Turku / Åbo	148	Jari Litmanen	130
Turunmaa-archipel	155	WK saunazitten	131
De westkust,		Bootexcursie Saimaameer	
Uusikaupunki-Kokkola	158	en -kanaal	188
		Klein-Saimaa	189
Ålandeilanden		Gsm-werpen	196
(Ahvenanmaa)	171	Wereldkampioenschappen	
Highlights	171	Vrouwdragen	210
Mariehamn	174	'Shooting the Ruuna rapids'	217
De Archipel	176	WK Luchtgitaar spelen	226
		Prinses Beatrix en	
Merengebied en Karelië	179	Kärsämäki	228
Highlights	179	WK Moerasvoetbal	239
Aanbevolen autoroutes	183	Kiutakõngäs stroom-	
Centraal Finland	183	versnelling	244
Saimaa merengebied	186		

Overstekende rendieren en elanden!	250
Middernachtzon-excursie	
Onkamojärvi	266
Sylvia Petronella	
van der Moer	284
Saami godsdienst	288

WANDELTIPTIPS

1: Nuuksio Nationaal Park	105
2: Linnansaari eiland	199
3: de Koli-heuvels, Finlands 'nationale landschap'	215
4: nationaal park Patvinsuo	218
5: de Keizersronde van Rokua	232
6: de Kleine Berenroute	245
7: over de Pyhätunturi	262
8: de Hetta-Pallas trail	277
9: drielandenpunt Noorwegen-Zweden-Finland	279
10: Saana (1029 m), de heilige berg van de Saami	280
11: Kiilopää en de wildernis van Urho Kekkonen	285
12: de wilderniskerk van Pielpajärvi	288
13: de Lemmen-joki Gold Trail	291
14: Kevo Canyon	293

FIETSTIPS

1: de scherenarchipel van Uusikaupunki	161
2: eilandhoppen vanuit Mariehamn	177
3: rondje Klein-Saimaa	189
4: rondje Hailuoto	229
5: mountainbiken rond Syöte	240

KANOTIPS

1: Kolovesi	201
2: de Oulankajoki	246

OPGENOMEN KAARTEN

Finland, ligging	8
Finland, algemeen	11
Finland, landstreken en regio's	15
Finland, fysisch	19
Helsinki, centrum	90-91
Helsinki en omgeving	103
Zuid-Finland	110-111
West-Finland	137
Tampere	138-139
Turku	150-151
Ålandeilanden	172-173
Merengebied en Karelië	180-181
Kuopio, centrum	204-205
Midden-Finland	222-223
Oulu, centrum	225
Lapland	251
Rovaniemi, centrum	254-255

Inleiding

Terve!, Hallo!

Welkom in Finland, het 'land van duizend meren', schone lucht, ruimte en rust. Finland heeft een omvang van maar liefst acht keer Nederland, maar wordt bewoond door slechts 5 miljoen mensen. Overal in Finland wordt men omringd door pure natuur. Finland nodigt vooral uit tot een actieve vakantie. De kust met zijn eilandenarchipel is een heerlijk gebied voor varen, zeilen, of fietsen over stille landweggetjes. In het Merengebied en Karelië zijn lange boswandelingen te maken en kan men eindeloos kanoën over kristalheldere meren. Lapland is een ideaal gebied voor bergwandelaars en vormt 's winters het decor voor langlauftochten. Een enkeling kan niet tegen de stilte en eenzaamheid, maar voor de meeste reizigers is een vakantie in Finland een weldadige en rustgevende ervaring, waarvan je met hernieuwde energie huiswaarts keert.

Maar Finland is meer dan alleen natuur. Het is een modern westers land met een hoogwaardige industrie en dienstensector, en een gevarieerd aanbod aan kunst en cultuur. Onderweg is er altijd een gezellige stad in de buurt voor wat aanspraak en cultuur. Wandel rond op een kleurrijke zaterdagmarkt, breng een bezoek aan een van de vele Jazzfestivals of ga naar een typisch Finse Tango-avond. U krijgt een idee van de Finse geschiedenis en cultuur in een van de vele musea en kunstenaarswerkplaatsen. En dan is er natuurlijk de kosmopolitische hoofdstad Helsinki, populair voor een meerdaagse 'city trip'. Ook Turku en Tampere zijn bruisende steden, die u bezoekt voor historische gebouwen, moderne architectuur en design, winkelen, kunst, uitgaan of muziek.

Finland trekt de meeste bezoekers tijdens de korte, uitbundige zomer. Rond 21 juni viert men Midzomernacht en komt het land in een collectieve zomerroes. De Finse zomer is licht en warm en een tijd van festivals en sportactiviteiten. Maar Finland is ook tijdens andere jaargetijden een aantrekkelijk reisdoel. In september breekt de herfst aan, of *ruska*, de meest kleurrijke tijd in het noorden. Een ideale wandeltijd, met kraakheldere frisse luchten en een natuur die alle schakeringen van rood, geel en oranje aanneemt.

Als winterbestemming is Finland sterk in opkomst. Van november tot maart is het land in de greep van de winter en ligt er een dik pak sneeuw. De diepblauwe nachten worden opgesierd door het mysterieuze noorderlicht. De Finse winter is een tijd vol gezellige activiteiten als huskysafari's en rendiersledetochten, en natuurlijk een bezoek aan de Kerstman. De bergen van Lapland zijn ideaal voor een klassieke skivakantie. Of wat denkt u van een schaatstocht over bevroren meren, of een van de vele nieuwe vormen van wintersport: een sneeuwscootersafari, ijsvissen of een wandeltocht op sneeuwschoenen?

Hyvää matkaa! (goede reis!)

Finse landstrecken en regio's

Finland kent een opdeling in 20 administratieve regio's en 414 gemeenten. Vroeger kende het land 12 provincies, waarvan het aantal in 1997 werd teruggebracht tot 6. Op 1 januari 2010 zijn de provincies opgeheven. In deze gids hanteren we een indeling in geografische streken, die grotendeels overeenkomt met de vroegere indeling in provincies.

Zuid-Finland

Zuid-Finland (Etelä-Suomi) is de glooiende kuststrook langs de Baltische Zee rondom **Helsinki**, de hoofdstad van Finland. Zuid-Finland bestaat uit 5 regio's: de drie kustregio's *Uusimaa*, *Itä-Uusimaa* (Oost-Uusima) en *Kymenlaakso*, en de in het binnenland gelegen regio's *Päijät-Häme* (rond de stad Hämeenlinna) en *Kanta-Häme* (rond wintersportstad Lahti). In het relatief kleine Zuid-Finland woont een groot deel van de Finse bevolking. Het gebied is rijk aan historie en cultuur.

West-Finland

West-Finland (Länsi-Suomi) strekt zich uit langs de kust van de Botnische Golf van Turku tot Kalajoki. In West-Finland liggen twee van Finlands grootste steden: de tweede stad van het land, **Tampere**, en de vroegere hoofdstad **Turku**. Meer naar het noorden ligt een hele rij historische kuststadjes als Uusikaupunki, Rauma, Pori, Vaasa en Kokkola. De westkust vormt de bakermat van Finland. De naam van de regio rond Turku, Varsinais-Suomi, betekent veelzeggend 'het eigenlijke Finland'. Een groot deel van West-Finland heeft een Zweedssprekende bevolking en is tweetalig. Naast cultuur en steden biedt dit gebied de bezoeker ook veel natuurschoon, zoals een scherenkust met duizenden eilandjes.

West-Finland bestaat uit 7 regio's: *Pirkanmaa* (Tampere), *Varsinais-Suomi* (Turku), *Satakunta*, *Pohjanmaa* (Oost-Botnië), *Etelä-Pohjanmaa*, *Keski-Pohjanmaa* (Zuid- en Centraal-Oostbotnië) en *Keski Suomi* (Centraal-Finland).

Åland

Åland of Ahvenanma is de tussen Zweden en Finland gelegen eilandarchipel, die bestaat uit 6500 eilanden en kleine schereneilandjes. Åland is een autonome Finse regio met een Zweedssprekende bevolking.

Merengebied en Karelië

Deze streek omvat de vroegere provincies Centraal-Finland, rond de stad Jyväskylä, en Oost-Finland, met het Saimaa Merengebied en Karelië. Deze hele strek kan worden beschouwd als het hart van Finland. Dit 'land van de duizend meren' vormt een labyrint van ontelbare meren en eilandjes, dichte bossen en smalle heuvelruggen. Aangrenzend aan het Merengebied ligt langs de Russische grens de landstreek Karelië, waar oost en west elkaar ontmoeten. Karelië is de streek van Orthodoxe kerken en dichters, en het land van de 'Kalevala', het Finse nationale epos. Het is een woeste streek van beboste heuvels, veengebieden, wilde rivieren en een uitgestrekte wildernis.

Het Merengebied en Karelië bestaat uit de vijf regio's *Keski-Suomi* (Centraal-Finland), *Etelä-Savo* (Zuid-Savo), *Pohjois-Savo* (Noord-Savo), *Etelä-Karjala* (Zuid-Karelië) en *Pohjois-Karjala* (Noord-Karelië).

Midden-Finland

Midden-Finland bestaat uit de regio's *Pohjois-Pohjanmaa* (Noord-Ostrobothnia) en *Kainuu*. Het vormt de overgang tussen het zuiden van Finland en Lapland, met uitgestrekte wildernisgebieden, dichte oerbossen en brede rivieren. Aan de kust ligt Oulu, de grootste en mooiste stad in het noorden van Finland. De vlak onder de poolcirkel gelegen streek rond Kuusamo en het Oulanka nationaal park horen landschappelijk en klimatologisch gezien al bij Lapland. Deze 'poort naar Lapland' is zowel 's zomers als 's winters erg populair en vormt een eldorado voor outdoor liefhebbers.

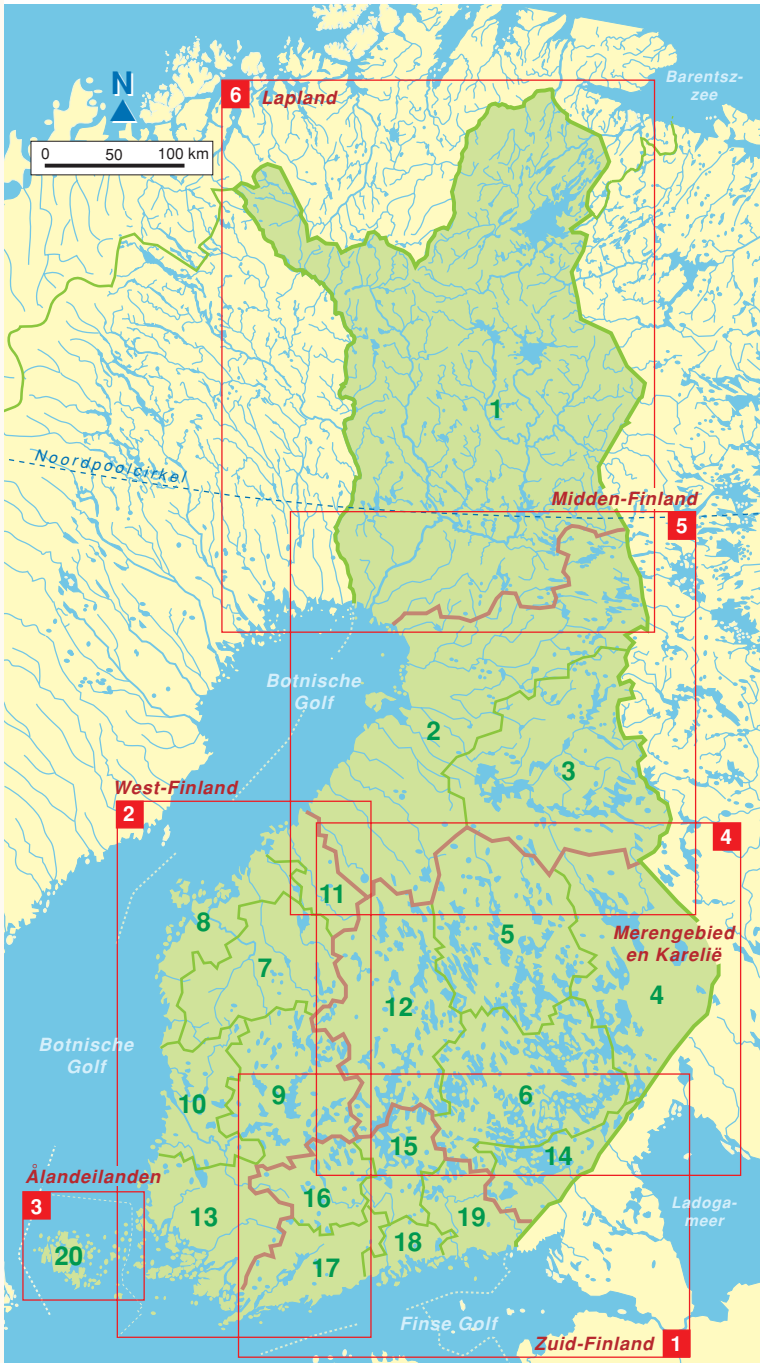
Lapland

Boven de poolcirkel ligt het dunbevolkte Lapland (Lappin Lääni), een intrigerend gebied, verbonden met de middernachtzon, het poollicht en de rendierhoudende Saami. Lapland is met bijna 100.000 km² de grootste regio van Finland (30% van het oppervlak van Finland), maar telt nog geen 200.000 inwoners en slechts 20 gemeenten. Grote delen van Lapland behoren tot de laatst bewaard gebleven wildernis van Europa, met uitgestrekte bossen, toendra's en bergen.

December in Lapland: de zon blijft overdag onder de horizon en het landschap krijgt een blauwe gloed

Landstreek		Regio	Finse naam	Zweedse naam	Regiohoofdstad
Lapland	1	Lapland	Lappi	Lapland	Rovaniemi
Midden-Finland	2	Noord-Österbotten	Pohjois-Pohjanmaa	Norra Österbotten	Oulu
	3	Kainuu	Kainuu	Kajanaland	Kajaani
	4	Noord-Karelië	Pohjois-Karjala	Norra Karelen	Joensuu
Meregebied en Karelië	5	Noord-Savo	Pohjois-Savo	Norra Savolax	Kuopio
	6	Zuid-Savo	Etelä-Savo	Södra Savolax	Mikkeli
	14	Zuid-Karelië	Etelä-Karjala	Södra Karelen	Lappeenranta
	12	Centraal Finland	Keski-Suomi	Mellersta Finland	Jyväskylä
West-Finland	7	Zuid-Österbotten	Etelä-Pohjanmaa	Södra Österbotten	Seinäjoki
	8	Österbotten	Pohjanmaa	Österbotten	Vaasa
	9	Pirkanmaa	Pirkanmaa	Birkaland	Tampere
	10	Satakunta	Satakunta	Satakunda	Pori
	11	Centraal-Österbotten	Keski-Pohjanmaa	Mellersta Österbotten	Kokkola
Zuid-Finland	13	Varsinais-Suomi	Varsinais-Suomi	Egentliga Finland	Turku
	15	Päijät-Häme	Päijät-Häme	Päijänne Tavastland	Lahti
	16	Kanta-Häme	Kanta-Häme	Egentliga Tavastland	Hämeenlinna
	17	Uusimaa	Uusimaa	Nyland	Helsinki
	18	Oost-Uusimaa	Itä-Uusimaa	Östra Nyland	Porvoo
Ålandeïlanden	19	Kymenlaakso	Kymenlaakso	Kymmenedalen	Kouvola
	20	Ålandeïlanden	Ahvenanmaa	Åland	Mariehamn

FINLAND, LANDSTREKEN EN REGIO'S

ACHTERGRONDEN

LANDSCHAP EN GEOLOGIE

187.888 meren

Finland heeft een oppervlakte van 338.000 km² en is daarmee ongeveer 8 keer zo groot als Nederland. Finland bestaat voor 70% uit bos en ongeveer 15% uit water. Volgens een Finse telling heeft het land precies 187.888 meren. Het Finse landschap is echter gevarieerder dan 'het land van bossen en eindeloze meren' doet vermoeden en kan in drie typen worden onderverdeeld:

- De **zuid- en westkust** vormen een 30 tot 100 km brede strook laagland, waar de belangrijkste Finse steden liggen en waar naast bossen en veengebieden veel akkerland voorkomt. Voor de hele Finse kust liggen eilandenarchipels met ontelbare rotsklippen en eilandjes, die door veerpontjes met elkaar zijn verbonden. De **Åländeilanden** in de Botnische Golf tussen Finland en Zweden vormen een labyrint van meer dan 6000 eilandjes.
- Het Finse **Merengebied**. Het grootste deel van het binnenland wordt ingenomen door een uitgestrekt binnenlands plateau (met een gemiddelde hoogte van 150 meter) van bossen en duizenden meren, omzoomd door bossen die zich uitstrekken tot aan de horizon. Veel van die meren zijn met elkaar verbonden door korte snelstromende rivieren en kanalen, en vormen een uitgestrekt vaargebied. Naar het oosten en noorden toe wordt het landschap geleidelijk heuvelachtiger en verschijnen de eerste bergen. Aan de rand met Lapland vinden we de eerste bergtoppen, die boven de boomgrens uitsteken.
- **Lapland** is het gebied boven de poolcirkel dat bestaat uit taigabossen van dennen, sparren en berken, afgewisseld door grote veengebieden en karig begroeid bergland. Uit de bergen stromen grote rivieren naar de Botnische Golf, waarvan de Torniojoki, Kemijoki en Oulujoki de langste zijn. Kenmerkend voor Lapland zijn de Tunturi, afgeronde kale Bergen die boven het berkenbos uitsteken en hoogtes bereiken tot 1000 meter. Naar het noordwesten toe worden de bergen spitsier en hoger en vormen ze een deel van het Scandinavische gebergte. De Halti, op de grens met Noorwegen, is met 1328 meter de hoogste berg van Finland. De uiterste noordpunt van Lapland is een wildernisgebied van meren en boomloze arctische toendra's.

Gesteenten en Ijstijden

Finland behoort geologisch gezien tot de oudste delen van het Europese continent. De ondergrond bestaat voor het grootste deel uit hard oergesteente: graniet, gneis en kwartsiet, gesteenten uit het Precambrium

met een ouderdom van 1 tot 2 miljard jaar. Deze gesteenten vormen het Baltische schild, een restant van het oercontinent Pangea. In de lange aardgeschiedenis zijn hier gebergten ontstaan en weer geheel afgesleten door erosie. Later, tijdens het Siluur, werd aan de westkant van dit Baltische schild een lang gebergte gevormd, het Caledonisch gebergte. Het huidige Scandinavische gebergte langs de grens met Noorwegen vormt het restant van dit oude gebergte. Slechts een klein stukje van de noord-westelijke arm van Fins Lapland maakt deel uit van dit Scandinavische gebergte. Hier ligt ook de hoogste berg van Finland, de Halti (1328 m). Hoewel de Finse gesteenten tot de oudste op aarde behoren, is het grootste deel van het huidige Finse landschap pas in de laatste 'seconden' van de aardgeschiedenis ontstaan, tijdens een lange periode met ijstijden. Gedurende de laatste 1 miljoen jaar hebben ijstijden en gletsjers hun stempel gedrukt op heel Scandinavië. In een afwisseling van glacialen en interglacialen zijn er vijf ijstijden opgetreden, waarbij er uitgestrekte ijskappen ontstonden. In Finland groeiden de gletsjers vanuit het noorden aan. Later kwam het centrum van de ijskap boven de Botnische Golf te liggen, en bereikte de ijsbedekking een dikte van 3 kilometer. Gletsjertongen hebben als enorme graafmachines het land uitgeslepen. Het hoogtepunt van de laatste ijstijd (Weichselien) was 40.000 jaar geleden. Ongeveer 10.000 jaar geleden kwam er een einde aan deze ijstijd en begonnen de gletsjers te smelten en rond 8000 jaar geleden waren de grootste delen van Finland weer ijsvrij (en trokken de eerste mensen het gebied binnen). In Finland zijn nu geen gletsjers meer aanwezig.

Sporen van de gletsjers

Het is niet moeilijk voor te stellen dat de eroderende krachten van het landijs enorm groot zijn geweest. De duizenden meters dikke ijsmassa's schuurden en polijstten gedurende millennia het land, en hebben grote hoeveelheden grondmorenen en eindmorenen achtergelaten. Als een gigantisch schuurpapier heeft het landijs Finland gladgeschuurd en gepolijst. Toen het landijs definitief afsmolt lieten de afsmeltende gletsjers op de hoogvlakten het typische 'veldlandschap' achter: brede vlakke bergruggen met afgeronde toppen (de Tunturi bergen van Lapland), en vlaktes met onregelmatig oppervlak en meertjes. Toen het ijs smolt liepen in Finland valleien vol water en vormden zich uitgetrekte merenstelsels. Het is niet moeilijk om de sporen van het gletsjerijs in het landschap te herkennen. Overal liet het landijs moreneruggen, stuwwallen, eskers (smalle ruggen van grind, die onder het ijs werden gevormd) en zwerfkeien in het landschap achter. Langs de Botnische Golf liet het landijs afgeronde rotseilandjes (scheren) achter, die nu een prachtig eilandenlandschap vormen. Hier en op vele andere plaatsen zijn gladgepolijste 'bultrotsen' te herkennen, met gletsjerkrassen die de schurende gletsjers in de rotsen achterlieten. Smeltwaterrivieren onder het ijs lieten 'gletsjermolens' achter, grote ronde gaten, door ronddraaiende stenen uitgeschuurd.

